

Biserica, mediul sacerdotal prin excelență

Mântuirea realizată de Hristos, este actualizată haric și dobândită de membrii Bisericii, prin Sfintele Taine, prin întreita Sa slujire, exercitată de preoția sacramentală. Preoția sacramentală este în Biserică și pentru Biserică, având misiunea de a predica cuvântul lui Dumnezeu, a sfinți și conduce pe credincioși pe calea mântuirii (Ioan XX, 21-23; Matei XXVIII, 18-20; Marcu XVI, 15-16). De aceea, Hristos a ales pe cei doisprezece Apostolii: „și când s-a făcut ziuă, a chemat la Sine pe ucenicii Săi, și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli” (Luca VI, 13; Matei VII, 1; Marcu III, 14), pe care i-a investit cu harul Duhului Sfânt cu puteri harice speciale, care actualizează în Biserică opera Lui mântuitoare. Pe Aceștia, în ziua învierii mai întâi, i-a sfințit prin Duhul Sfânt: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi. Și zicând acestea a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute” (Ioan XX, 20-21), ca mai apoi la pogorârea Duhului Sfânt, în ziua Cincizecimii (Fapte II, 3-4), să-i arate lumii plini de har și adevăr, drept iconomi legitimi ai Tainelor Lui. Așadar, Mântuitorul i-a pregătit pe aceștia pentru a exercita întreita Sa slujire în Biserică, în calitate de urmași ai Săi, având ca misiune: învățarea dreptei credințe, săvârșirea lucrărilor sfinte și conducerea credincioșilor spre mântuire.

După pogorârea Sfântului Duh, când Biserica intră în istorie, Apostolii, fiind conștienți de misiunea lor, spre a satisface nevoile celor ce se botezau și intrau în Biserică, al căror număr sporea în continuu, au împărtășit puterea preoțească, hirotonind episcopi, preoți și diaconi, spre a-i lăsa ca organe văzute ale slujirii lui Hristos (Fapte II, 42; VII, 16-17). Din Faptele Apostolilor și din epistolele lui Pavel sau Petru, înțelegem că în perioada apostolică, autoritatea în Biserică este exercitată în mod colectiv de prezbiteri și episcopi, sub conducerea Apostolului fondator al comunității sau a unuia din membrii prezbiteriului delegat al apostolilor (I Timotei, IV, 14; II Timotei I, Fapte XX, 17). În contextul teologiei apostolice termenii de episcop și prezbiter (preot) par a fi fost sinonimi, fiind înțeleși în sensul ierarhic, odată cu apariția episcopatului monarhic. Sfinții Apostoli aleg colaboratori la lucrarea de evanghelizare pe care-i vor constitui într-un colegiu al prezbiterilor, investindu-i cu autorități și roluri distincte în Biserică¹. Odată cu moartea apostolilor, autoritatea lor va trece la colegiul prezbiterilor, care se va organiza ierarhizat în episcopi, preoți și diaconi.

Biserica, Trupul tainic al lui Hristos, ține de prezența reală, actuală și veșnică a lui Hristos în Duhul Sfânt, deci nu există Biserică fără Hristos, fără lucrarea Lui sacramentală permanentizată de preoția specială. Pentru ca Hristos să se comunice cu jertfa Sa mântuitoare către noi are nevoie de organe umane văzute, consacrate haric, sacramental cu puterea Lui, care să fie „iconomi ai tainelor

¹ Cf Jean Danielou, *Biserica începuturilor. De la origini până la sfârșitul secolului al II-lea*, București, ed. Universități din București 2006, p. 18-23.

Sale” (I Corinteni 4,1), investiți în Duhul Sfânt (Ioan 20, 22-23), așadar are nevoie de preoția specială care să-L exprime prin slujire în viața sacramentală eclesială. „*Dacă în celelalte Taine Hristos e primit ca Cel ce se dăruiește prin preot, în Taina Hirotoniei Se leagă ca subiect ce ni se dăruiește în chip nevăzut de o persoană umană, pe care consacându-o ca preot sau episcop, face văzută dăruirea Sa către noi prin celelalte Taine*”².

Preoția specială (episcop, preot, diacon), este prin excelență Taina coeziunii Bisericii și condiția celorlalte Taine, care promovează și ele comuniunea³. Hristos Preotul Suprem, Jertfa și Jertfitorul, pentru comunicarea Sa ca jertfă către noi, a instituit preoția harică specială sau organul văzut slujitor al jertfei Lui în comunitatea concretă a Trupului Său tainic. „*În adevăr, orice arhiereu fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele ce-l privesc pe Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate; el poate să fie îngăduitor cu cei neștiutori și rătăciți, de vreme ce și el este cuprins de slăbiciuni. Din această pricină dator este, precum pentru popor, așa și pentru sine, să jertfească pentru păcate*” (Evrei, cap. V, 1-3).

Prin instituirea ei divină și prin lucrare, Preoția sacramentală face parte din ființa Bisericii și o exprimă. Unde nu este preoție sacramentală, nu este nici „*ecclesia*”, deoarece Biserica este o comunitate sacramentală cu iconomi ai tainelor lui Dumnezeu, așezați de însuși Hristos prin Duhul Sfânt⁴. Episcopul, preotul și diaconul sunt organele de instituire divină ale Bisericii - comunitatea văzută sacramentală a oamenilor ca persoane în comuniune cu Dumnezeu prin Hristos, în Duhul Sfânt aflat într-o cincizecime continuă, până la Parusie (Ioan XX, 21-23; Fapte XX, 28; I Timotei IV, 14; V, 22; II Timotei I, 6; Tit I, 7) .

Preoția specială ca organ văzut al lui Hristos, de instituire divină, este necesară Bisericii ca o comunitate văzută sacramentală a oamenilor cu Dumnezeu care primesc în mod nevăzut pe Hristos Însuși, pentru că: „*fără un subiect uman, care să-L reprezinte pe Hristos în chip văzut, Hristos nu ne-ar putea împărtăși ca persoană darurile Sale, sau nu s-ar putea dărui pe Sine Însuși în celelalte Taine, ca prin mijloace văzute. Dăruirea Sa nu s-ar putea face decât în mod nevăzut. Dar acesta ne-ar menține, fără ieșire, în nesiguranță dacă Hristos ni S-a dăruit în mod real, sau suntem robii unor iluzii subiective; nu am avea trăirea lui Hristos ca subiect deosebit de noi în persoana preotului care ne întâmpină în numele Lui*”⁵. Ierarhia sacramentală instituită de Hristos este organul prin care El ca subiect lucrează activ și actual prin subiectele umane consacrate prin Taina Hirotoniei. „*Hirotonia este condiția celorlalte Taine, deși ea nu-și poate îndeplini misiunea fără acestea*”⁶. Hirotonia este

² Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, E.I.B.M.B.O.R., București 1997, p. 97.

³ Idem, *Din aspectul sacramental al Bisericii*, în *Studii Teologice*, 1966, nr. 9-10, p. 555.

⁴ Pr. Prof. Dumitru Radu, *Taina Preoției*, în *Ortodoxia*, 1979, nr.3-41, p. 532.

⁵ Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 97

⁶ *Ibidem*, p. 98.

prin excelență Taina Bisericii, ca lucrare a preoției lui Hristos în continuitatea actelor Sale mântuitoare.

Mântuitorul este adevăratul nostru Arhiereu, este Arhiereu desăvârșit: „*Cuvios, fără răutate, fără pată, osebit de cei păcătoși...*” (Evrei VII, 26-27). El este Arhiereu după rânduiala lui Melchisedec (Evrei VI, 20), este preot al Dumnezeului Prea Înalt, din veac și până-n veac. Mântuitorul este Preot după rânduiala lui Melchisedec, deoarece preoția Acestuia este superioară preoției lui Aaron. În acest sens Teofilact al Bulgariei, comentând un text din Epistola către Evrei (VII, 8-10), arată că Sfântul Apostol Pavel afirmă despre Melchisedec, care era întruchiparea lui Hristos: „*Melchisedec îl covârșea pe Avraam, că de nu l-ar fi covârșit, nu l-ar fi binecuvântat și nu ar fi luat zeciuiială de la el. Deoarece din Avraam se trăgeau toți preoții Legii Vechi, se arată că și pe aceia îi covârșea Melchisedec, fiindcă binecuvântând el pe strămoșul lor, Avraam, și luându-i zeciuiială, totodată binecuvântând luau zeciuiială și de la preoții care se trăgeau din Avraam. Și dacă închipuirea lui Hristos, Melchisedec, era superior preoților Legii, cu mult mai mult îi covârșea pe ei Hristos, întâiul chip al lui Melchisedec și Melchisedecul cel adevărat*”⁷.

Prin Sfintele Taine, săvârșite de preoția specială, oamenii se unesc cu Hristos, aceștia primind roadele lucrării lui Răscumpărătoare, crescând ca mădulare ale Bisericii. Preoția specială investită cu harul sfințitor ca slujire a lui Hristos, izvorăște din Preoția sau Arhieria Sa, pe care o exercită în Biserică, prin puterea harică a succesiunii apostolice. Apostolicitatea, așa cum o înțelege Biserica, constă în faptul că Iisus Hristos Însuși este prezent activ în Apostolii Săi⁸ și urmașii lor, pe care îi îmbracă cu puterea Duhului Sfânt, prin Taina Hirotoniei, pentru a propovădui cu autoritate Cuvântul lui Dumnezeu (Matei XXVIII, 19; Marcu XVI, 15; II Timotei II, 15), pentru a sfinți, săvârșind Sfintele Taine (Matei XXVIII, 19; Marcu XVI, 16) și a conduce pe calea mântuirii pe cei încredințați spre păstorire (Matei XXVIII, 20; Fapte XX,28; I Timotei IV, 16). Pentru aceea identifică Mântuitorul ascultarea credincioșilor față de Apostoli cu ascultarea datorată Însăși Persoanei Sale dumnezeiești (Luca X, 16), iar primirea sau respingerea Apostolilor, cu primirea Sa și a Tatălui Său (Matei X, 40). Apostolii au avut un statut special posedând puterea lui Hristos în Biserică pentru că: alegerea și chemarea la apostolat, a fost făcută direct de Mântuitorul Hristos (Matei IV, 18-22)⁹; au primit puteri depline și speciale la Cincizecime (Fapte II,4), ceea ce constituie sinteza și harisma apostoliei; au fost trimiși către lumea întreagă (Matei XXVIII, 19; Fapte I, 8), pentru a propovădui Evanghelia mântuirii (Marcu XVI,15; II Timotei II,15), pentru a o sfinți prin Sfintele Taine și a o conduce la mântuire (Fapte XX, 28).

⁷ Teofilact al Bulgariei, *Explicarea Epistolei către Evrei*, P.G., CXXV, col. 268, apud Diac. Drd. Gheorghe Sava, *Prezența lui Hristos - Izvorul și puterea preoției sacramentale*, în *Studii Teologice*, XLI (1989), nr. 5-6, p. 41.

⁸ Pr. Prof. Isisor Todoran, *Apostolicitatea Bisericii*, în *Mitropolia Ardealului*, an VII (1962), nr. 3-6, p. 315

⁹ *Ibidem*, p.318.

Organizarea ierarhiei bisericești cu treptele: episcop, preot, diacon, a fost lăsată de Hristos pe seama Sfinților Apostoli, care după prescripțiile Lui precise, având puterea harului Duhului Sfânt sfințitoare și îndumnezeitoare, au transmis-o succesorilor lor prin punerea mâinilor. Prin Apostoli și succesorii lor episcopii hirotoniți canonic, Hristos este prezent și lucrător în comunitatea Bisericii, văzută ca Trup al Său tainic. „Pentru ca unitatea văzută a Bisericii să nu-și găsească centrul ultim în planul văzut, ci în Hristos. Hristos lasă nu un singur apostol și pe urmașii lui ca centru al ei, ci comunitatea de apostoli și de episcopi, pentru ca să aibă conștiință că unitatea lor ultimă și a Bisericii este în Hristos, că singur El este unicul Arhiereu, că și El se află în Treime. Toți episcopii trebuie să se depășească pe ei, într-o unitate superioară lor, în Hristos”¹⁰. Hristos Andrușos arată că în scopul întreitii slujirii „Domnul a ales pe Apostoli, pe cei doisprezece și pe cei șaptezeci, cărora le-a acordat puterea și autoritatea Sa și i-a întărit prin Duhul Sfânt; iar Apostolii, fiind conștienți că sunt trimișii Domnului (...) acordau puterea preoțească altora, instituind în Duhul Sfânt diaconi și preoți și lăsându-i ca urmași în serviciul lor apostolesc”¹¹. În învățătura ortodoxă se arată că: „Episcopii (...) țin locul Sfinților Apostoli; după ei vin preoții ca urmași ai celor 70 de ucenici ai Domnului și apoi diaconii, urmașii celor șapte diaconi, rânduiți în Ierusalim de Sfinții Apostoli”¹².

În vremea Sfântului Ignatie, episcopatul monarhie este cunoscut în toată Biserica. Episcopul conduce comunitatea în calitate de organ consacrat, investit cu puterea divină, garantând corectitudinea morală a actelor săvârșite în comuniunea cu el și prezența adevăratei jertfe la altar; el este ajutat de preoții și diaconii săi: „Cu alte cuvinte, cel care face ceva fără episcop, fără preoți și fără diaconi, acela nu are conștiința curată”¹³, sau: „Unul este jertfelnicul, după cum unul este episcopul împreună cu preoții și diaconii, cei împreună cu mine robi”¹⁴. În anul 69 Sfântul Ignatie de Antiohia scria: „fiți dornici să faceți toate câte le faceți în pacea lui Dumnezeu, cu episcopul prezidând în locul lui Dumnezeu”¹⁵. Eusebiu de Cezareea în „Istoria Bisericească”, afirmă puterea conferită de Apostoli episcopilor, arătând o genealogie a succesiunii apostolice a episcopatului până la Clement: „După ce au întemeiat și construit Biserica, binecuvântații apostoli i-au încredințat scaunul episcopal lui Linus, care este amintit de către Pavel în epistolele către Timotei (II Timotei IV, 21). Linus a fost urmat de către Anechet; după el, în generația a treia după apostoli, ar urma Clement, care i-a văzut pe apostoli și a vorbit cu ei, auzindu-le predica și văzându-le tradiția adevărată cu ochii lui”¹⁶.

¹⁰ Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, E.I.B.M.B.O.R., p. 103.

¹¹ Hristu Andrușos, *Dogmatica*, traducere de Dr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 302.

¹² Irineu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Catehismul creștinului ortodox*, București, 1942, p. 34.

¹³ Sfântul Ignatie Teoforul, *Tralieni VII*, 2, în *Părinți și scriitori bisericești*, Nr. 1, p.172.

¹⁴ *Idem*, p. 179.

¹⁵ *Idem*, *Epistola către magnezieni*, VI,I, p.166.

¹⁶ Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericii*, Cartea III, III-IV, în P.S.B., Nr. 13, p.100-102.

Episcopul este capul comunității creștine, reprezentantul lui Dumnezeu. Hristos Însuși este „*Episcopul tuturor*”, iar episcopii locali sunt reprezentanții săi vizibili. Episcopul este pus în fruntea Bisericii în locul lui Dumnezeu¹⁷. Ascultând de ei, credincioșii ascultă de Dumnezeu. Deci, autoritatea episcopilor derivă din misiunea încredințată de Hristos Apostolilor¹⁸. Episcopul reunește în jurul lui întreaga viață a comunității: „*De aceea și voi trebuie să mergeți împreună cu voința episcopului, lucru pe care îl faceți. Căci venerabila voastră preoțime, vrednică de Dumnezeu este așa de unită cu episcopul precum coardele cu chitara. De aceea este cântat Iisus Hristos în unirea voastră și în armonioasa voastră dragoste. Fiecare din voi să fiți deci un cor și în armonia înțelegerii dintre voi, luând în unire melodia lui Dumnezeu, să cântați prin Iisus Hristos cu un glas Tatălui ca să vă audă și să vă cunoască prin faptele voastre bune pe care le faceți, că sunteți mădulare ale Fiului Său. Vă este, dar, de folos să fiți într-o unire rară de prihană, pentru ca să aveți pururi parte și de Dumnezeu. (...) cu atât mai mult vă fericesc pe voi că sunteți atât de uniți cu episcopul, cum e unită Biserica cu Iisus Hristos și cum e unit Iisus Hristos cu Tatăl, pentru ca toate să fie de acord în unire*”¹⁹.

„*Taina Preoției sau a Hirotoniei împărtășește celor hirotoniți harul special al Preoției ierarhice cu puterea de a învăța, a sfinți și a conduce pe credincioși pe calea mântuirii*”²⁰ (Matei XXVIII,19-20; Marcu XVI,15-16). Prin episcop și preot sunt primite Tainele Bisericii de către credincioșii ce se alipesc de Biserică și cresc ca mădulare ale ei. Ierarhia sacramentală este o slujire harică, un ministeriu consacrat de Duhul Sfânt în Biserică, pentru comunitatea eclesială, în slujirea lui Dumnezeu. Prin Botezul pe care-l administrează episcopul și preotul, îi încorporează pe oameni în Trupul tainic al lui Hristos, Biserica, sfințindu-i slujirii ca preoție obștească, de aceea sacerdoțiul pe care preotul și episcopul îl conferă celor botezați nu este un derivat al sacerdoțiului lor ministerial ierarhic, ci o participare la preoția lui Hristos în Biserică²¹. Episcopul și preotul sunt organele de instituire divină ale Bisericii ca o comunitate văzută sacramentală. De aceea „*episcopul și preotul prin viața și actele lor trebuie să-L facă cât mai vizibil pe Hristos*”²².

În mijlocul Bisericii sale, episcopul este Marele Preot, Învățătorul, Sfințitorul și conducătorul credincioșilor la mântuire în Hristos. Aceste trei funcții se întemeiază pe faptul că singurul Mare Preot, singurul Învățător și singurul Păstor al credincioșilor este Hristos, iar Biserica este cu adevărat Trupul Lui; Capul acestui Trup nu îndeplinește deci o slujire omenească, ci pe cea a lui Hristos. De aceea: „*nimeni să nu facă fără episcop ceva ce aparține Bisericii. Acea euharistie să fie socotită*

¹⁷ Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către magnezieni*, VI,I, p.166

¹⁸ *Ibidem* III, 1-2, p.165-166.

¹⁹ *Idem*, *Efeseni* IV-V, 1, p.158-159.

²⁰ Pr. Prof. Dr. Stoica Ion, *Preoția, hirotonia și succesiunea apostolică în lumina Teologiei Ortodoxe*, Editura Macarie Târgoviște, 2005, p. 182.

²¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, *Taina Preoției*, în *Ortodoxia*, XXXI (1979), nr. 3-4, p. 550.

²² Pr. Prof. Dr. Stoica Ion, *op. cit.*, p. 189.

bună, care este săvârșită de episcop sau de cel căruia episcopul i-a îngăduit (preotul n.n.) Fără episcop nu este îngăduit nici a boteza, nici a face agapă; că este bineplăcut lui Dumnezeu ceea ce aprobă episcopul, ca tot ceea ce se săvârșește să fie sigur și întemeiat”²³. În slujirea preoției, comunitatea eclezială beneficiază de Hristos care se oferă în Sfintele Taine. Prin Sfintele Taine, săvârșite de către episcopi și preoți, Hristos oferă oamenilor demnitatea de creștini (prin Botez, Mirungere, Euharistie), îi purifică și întărește prin (Spovedanie și Euharistie), îi dedică prin sfințire unor misiuni în comunitate (Nunta și Preoția) și îi tămăduiește de toată boala trupească și sufletească (Maslul). Prin ierarhia bisericească Mântuitorul Hristos își continuă lucrarea Sa sacerdotală, ca Arhieru în veac. Scopul ierarhiei constă în principal în a sfinți, organiza și apropia de Dumnezeu lumea prin Biserică, așa cum ne arată Sfânta Scriptură: păstrarea în întregime a învățaturii predate (I Timotei I, 3); împărțirea și acordarea slujbelor bisericești (I Corinteni VII, 17); așezarea adunărilor religioase (I Corinteni XI, 17-34); împărțirea milosteniei (Fapte VI, 13); pedepsirea și învățarea păcătoșilor (Matei XVIII, 15-17); edificarea credincioșilor (I Corinteni XIV, 25-31); organizarea și buna rânduială a serviciului divin (I Corinteni XI, 20-24).

„Preoția Bisericii, ca Preoție a lui Hristos permanentizată în timp și spațiu, este totodată și organul Duhului Sfânt în iconomia harului divin”²⁴. Preoția specială în Biserică Îl reprezintă pe Hristos, izvorul întregii preoții, actualizat și iconomizat în slujirea harului Duhului Sfânt, cu scopul dezvoltării, întăririi și zidirii întregului trup eclezial.

Pr. Prof. Justinian Neculai
Seminarul Teologic “Sf. Ioan Casian” Tulcea

²³ Sfântul Ignatie Teoforul, *Smirneni* VIII, 1-2, în *Părinți și scriitori bisericești*, Nr. 1, p.184.

²⁴ Pr. Prof. Dr. Stoica Ion, *op. cit.*, p. 163.